

Kannanotto taloudellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriön raportin¹ arvion mukaan Petteri Orpon hallituksen politiikan seurauksena pienituloisuusrajalla (60 % mediaanitulosta) tai sen alapuolella olevien suomalaisten määrä kasvaa lähes 100 000:lla. Yli 15 prosenttia Suomen väestöstä elää pienituloisuusrajan alapuolella vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten tultua voimaan. Parempiosaisilla suunta on toinen. Heidän osuutensa kaikista rahatuloista kasvaa etenkin kahdeksannessa ja yhdeksännessä tulokymmenyksessä harjoitetun politiikan vuoksi.

Me allekirjoittaneet olemme huolissamme, miten Orpon hallituksen leikkauspolitiikka tuntuu kansalaisten arjessa. Esimerkiksi kuluvan vuoden loppuun mennessä leikkaukset ovat arvion mukaan pudottaneet pienituloisuusrajan alapuolelle yli 13 000 lasta ja noin 27 000 palkansaajaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024).

Sosiaaliturvan leikkaukset ovat jo osaltaan heijastuneet myös asunnottomuuden yleistymiseen Suomessa. Esimerkiksi Helsingissä asunnottomuus kasvoi vuonna 2024 ensimmäistä kertaa 11 vuoteen, kun asunnottomien määrä nousi lähes 800 henkilöön. Myös Turussa ja Tampereella asunnottomuus on lisääntynyt². Pienenä maana Suomen olisi järkevää pyrkiä pitämään kaikki mukana.

Suomi on jo aiemmin saanut Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta moitteita perusturvan liian alhaisesta tasosta. Lisäksi YK:n lapsen oikeuksien komitea on suositellut Suomea välttämään sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. Olemme huolissamme, että sosiaaliturvan tason heikentäminen ajaa entistä suuremman joukon ihmisiä taloudelliseen ahdinkoon, mikä vahingoittaa Suomen mainetta pohjoismaisena hyvinvointivaltiona.

Hallitus on perustellut työttömyysturvan leikkauksia työllisyysasteen nostolla. Käytännössä työttömyysturvan rajut leikkaukset ovat joidenkin kohdalla heikentäneet työllistymisen mahdollisuuksia, koska työnhakijan voimavarat oman terveytensä, työkykynsä ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon romahtavat työn ja tulojen loppumisen mukana. Työvoiman kohtaanto-ongelma on paikoin pahentuneet esimerkiksi palvelualoilla, joilla leikkaukset toimeentuloon ovat ajaneet työttömiä ja työssäkäyviä muuttamaan kauemmas mahdollisista työpaikoistaan. Osa-aikatyön vastaanottaminen on vaikeutunut sovitellun päivärahan suojaosan poiston myötä. Pidemmällä aikavälillä työnhakijoiden työllistymistä vaikeuttavat myös esimerkiksi hallituksen ammatillisen koulutuksen leikkaukset.

Me allekirjoittaneet haluamme muistuttaa, että taloudellinen eriarvoisuus ruokkii näköalattomuudesta ja osattomuudesta kumpuavaa ääriajattelua, joka voi tulevaisuudessa haastaa yhteiskunnan vakautta, yhtenäisyyttä, resilienssiä ja suomalaisten turvallisuutta. Eriarvoisuuden eri ilmentymät kaventavat suomalaisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan täysimääräisesti. Tällöin yksilön potentiaali jää hyödyntämättä, mikä on menetys sekä yksilölle itselleen että koko yhteiskunnalle.

1 Sosiaali- ja terveysministeriö (2024): Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

2 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2024): Asunnottomat 2024. Helsinki: ARA. 3 Sosiaali- ja terveysministeriö (2024): Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö 4 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2024): Asunnottomat 2024. Helsinki: ARA

Kaikkien kansalaisten sosioekonomisesta taustasta riippumatta pitäisi nykyistä vahvemmin voida tuntea olevansa yhteiskunnan täysimääräisiä jäseniä. Katsomme, että hyvinvointivaltiolla ja sen turvaverkoilla on keskeinen rooli tämän tavoitteen saavuttamisessa myös tulevaisuudessa. Edellytämme politiikan suunnanmuutosta, joka palauttaa keskeiset tulonjakoindeksaattorit (esim. pienituloisuusaste, tulokymmenysten tulo-osuus ja minimibudjettiköyhyysaste) vuoden 2022 tasolle. Myös eriarvoisuustutkimusta on jatkettava ja sen tulokset pitää ottaa vakavasti yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Kannanoton allekirjoittajat:

Aalto Riku, Puheenjohtaja, Teollisuusliitto ry

Amnesty International Suomen osasto

Custódio Ira, Johtava asiantuntija, Lastensuojelun Keskusliitto

Gävert Titi, Diakonian asiantuntija, Kirkkohallitus

Eloranta Jarkko, Puheenjohtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Eronen Jenni, Mentori, Vailla vakinaista asuntoa ry

Ervasti Heikki, Professori, Turun yliopisto

Finér Lauri, Toiminnanjohtaja, Kalevi Sorsa -säätiö

Haapakoski Jukka, Toiminnanjohtaja, Työttömien Keskusjärjestö

Isolammi Hanna, Projektipäällikkö, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Jonker-Hoffrén Paul, Yliopistotutkija, Tampereen yliopisto

Jousilahti Julia, Vanhempi asiantuntija, Demos Helsinki

Järvinen Anna, Erityisasiantuntija, SOSTE

Kahilainen Sanni, Viestintäpäällikkö, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Kauhanen Merja, Johtava tutkija, Työn ja talouden tutkimus LABORE

Kiprianoff Maarit, Osallisuuskoordinaattori, Vailla vakinaista asuntoa ry

Kivipuro Katja, Asiantuntija, Vailla vakinaista asuntoa ry

Kokko Timo, Toiminnanjohtaja, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Konola Jyrki, johtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Kortelainen Miikka, SAK:n edustajiston toinen varapuheenjohtaja, SAK:n edustajisto

Kosonen Ulla, Kirkkoherra, Oulunkylän seurakunta

Krogerus Olli, Muusikko, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Kummel-Myrskog Pia, TM, FM, tf kyrkoherde, Petrus församling

Kämäräinen Jaakko, Freelancekoordinaattori, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Lainà Patrizio, Pääekonomisti, STTK ry

Lehtinen Kirsi, Talous- ja hallintosihteeri, Vailla vakinaista asuntoa ry

Mattila Yrjö Ilpo Kalevi, Puheenjohtaja, Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

Melin Harri, Professori, emeritus, Tampereen yliopisto

Nummela Irene, Diakonian asiantuntija, Kirkkohallitus

Ojala Satu, Apulaisprofessori, Tampereen yliopisto

Pasi Salminen, Muusikko, Oulu Sinfonia

Peltokangas Niko, varapuheenjohtaja, Yleinen Lehtimiesliitto

Perttilä Elina, TT, kirkkoherra, Malmin seurakunta

Pietiläinen Jukka, Toiminnanjohtaja, Vasemmistofoorumi ry

Piirainen Marko, Johtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Puura Heli, Johtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Pyöriä Pasi, Yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto

Reina Riikka, Kirkkoherra, Kallion Seurakunta

Rönni-Sällinen Annika, Puheenjohtaja, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Saikkonen Paula, Tutkimuspäällikkö, THL

Salin Robert, Pääsihteeri, Ihmisoikeusliitto

Salonen Anita, Diakonian asiantuntija, Kirkkohallitus

Siekinen Saana, Johtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Siimes Ulla, Toiminnanjohtaja, Lastensuojelun Keskusliitto

Siirto Ulla, Asiantuntija, Kirkkohallitus

Sinisalo Samuli, Erityisasiantuntija, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Sippola Markku, Vanhempi yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Syvärinen Katja, Hallituksen varapuheenjohtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Tervo-Hiltula Peppi, Toiminnanjohtaja, Työttömien ay-jäsenten tukiyhdistys Tatsi ry

Tiivola Sanna, Toiminnanjohtaja, Vailla vakinaista asuntoa ry

Vainikainen Elina, Tiedottaja, Vasemmistofoorumi ry

Valve-Tuovinen Tiia, Kirkkoherra, Pakilan seurakunta

Veirto Antti, Tutkimuspäällikkö, Palvelualojen ammattiliitto PAM

Vihersalo Merja, Työympäristö- ja tasa-arvoasiantuntija, Palvelualojen ammattiliitto PAM

Vänttinen Ahti, Puheenjohtaja, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Väänänen Lea, Liittosihteeri, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL

Wetzer-Karlsson Marina, Ohjelmajohtaja, Väestöliitto ry.

Ylönen Oona, Pääsihteeri, Ensi- ja turvakotien liitto ry